

בענין מותר הפסח
שמאל לעשר
חבורת כולל עליון - חורף תש"פ
תתקיים בעזה"י ביום ה' לש"ק פ' וישב

א) הקדמה

1) פירוש המשניות להרמב"ם הקדמה לסדר קדשים

והקרבנות שמביאין מבעלי חיים מקריבין אותן מחמישה מיני בעלי חיים בלבד, והן הצאן והבקר והעזים וקמני בני יונה ונדולי התורים. ומיני הקרבנות הן ארבע. החטאת והאשם והעולה והשלמים או הדומה לשלמים. ואין בתורתנו קרבן בשום פנים לא קרבן יחיד ולא קרבן צבור זולתי אחד מאלה הד' מינין או כולן. והעולה היא נשרפת כולה בין שהיא קרבן

2) תלמוד בבלי מסכת זבחים דף ב עמוד א

/מתני'/. כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן - כשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, חוץ מן הפסח והחטאת, הפסח בזמנו, והחטאת בכל זמן; רבי אליעזר אומר: אף האשם, הפסח בזמנו, והחטאת והאשם בכל זמן, אמר רבי אליעזר: החטאת באה על חטא והאשם בא על חטא, מה חטאת פסולה שלא לשמה, אף האשם פסול שלא לשמו. יוסי בן חוני אומר: הנשחטין לשם פסח ולשם חטאת - פסולין; שמעון אחי עזריה אומר: שחטן לשם גבוה מהן - כשרין, לשם נמוך מהן - פסולין. כיצד? קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים - פסולין, קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים - כשרין; הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים - כשרין, שלמים ששחטן לשם בכור ולשם מעשר - פסולין.

3) רש"י מסכת זבחים דף ב עמוד א

הפסח בזמנו - [פסול] שלא לשמו כל זמן שחיטתו דהיינו מחצות היום של ערב פסח עד הערב אבל קודם לכן ואחר מכאן קיימא לן (לקמן /זבחים/ דף ח:) דפסח בשאר ימות השנה [שלמים] הוא וכל דינו כשלמים ואמרינן לעיל דשאר זבחים כשרין שלא לשמן ובגמ' יליף לה מקראי.

4) רש"י מסכת פסחים דף ע עמוד ב

מותר הפסח - בין שהפריש פסחו ואבד ונתכפר באחר ואחר כך נמצא זה, בין שהפריש מעות לפסחו וחלה קדושת פסח על כולו, והוזלו טלאים וניתותרו מן המעות.

ב) אשם שניתק לרעה

5) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עא עמוד ב

שחטו ונמצא בעל מום - חייב. שחטו ונמצא טריפה בסתר - פטור. שחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידם, או שמתו, או שנטמאו - פטור, מפני ששחט ברשות.

6) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עג עמוד א - עמוד ב

**שחטו ונודע וכו': אמר רב הונא אמר רב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה אלמא קסבר לא בעי עקירה
אי הכי כי לא ניתק נמי? גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה**
ומנא תימרא דתנן אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה רבי אליעזר
אומר ימות רבי יהושע אומר ימכר ויביא בדמיו עולה

אייתיביה רב חסדא לרב הונא שחטו ונודע שמשכו בעלים את ידם וכו'

**ותני עלה בחול כי האי גונא ישרף מיד אי אמרת בשלמא בעי עקירה האי פסח הוא וכיון דלית ליה בעלים הוה ליה
פסולו בגופו אמטו להכי ישרף מיד**

אלא אי אמרת לא בעי עקירה מרישא הוה ליה שלמים פסולו משום מאי משום דבר אחר דקא שחיט ליה אחר תמיד
של בין הערבים עיבור צורה בעי
דתניא זה הכלל כל שפסולו בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים תעובר צורתו ויצא לבית השריפה
אלא לא תימא שחטו סתם כשר לשום עולה אלא אימא שחטו לשום עולה כשר אלמא בעי עקירה
ולרבי חייא בר גמדא דאמר נזרקה מפי חבורה ואמרי כגון שהיו בעלים טמאי מתים ונדחין לפסח שני
האי הוא דבעי עקירה הא בעלמא לא בעי עקירה מאי איכא למימר?
...אלא מחוורתא כדשני מעיקרא יוסף בן חונאי היא:

(7) רש"י שם

אלא מחוורתא - דטעמא דרבי ישמעאל משום דקסבר פסול הגוף טעון עיבור צורה ותנא דישרף מיד סבר לא בעי
עיבור צורה ואי לתרוצי בעית דלא תיקשי לרב הכי תרצת דפסול הגוף דידיה גבי מתו או משכו ידם משום דשחטיה
לשם פסח בהדיא ואיהו לשלמים קאי בלא עקירה כרב והווי להו שלמים לשם פסח ופסול הגוף הוא כיוסף בן חונאי:

(8) רש"י מסכת זבחים דף ה עמוד ב

ניתק אין - דמיעקר שם אשם מיניה משנמסר לרועה וקם סתמיה לעולה לא ניתק לא הוי סתמיה לעולה דאמר קרא
אשם הוא בהווייתו יהא.

(9) רש"י מסכת פסחים דף עג עמוד א

אשם שניתק לרעיה - שמתו בעליו או נתכפרו באחר, וחטאת ואשם אינן באין נדבה, ומשנתכפרו באחר אין תקנה
לזה, וגבי חטאת הילכתא גמירי לה (תמורה כא, ב) דמתה, ובאשם גמירי הילכתא (שם /תמורה/ יח, א): כל
שבחטאת מתה - באשם רועה, ואם ניתקו מעליו והשליכו לאפר לרעות, שיסתאב ויפול בו מום, שיוכל לפדותו
ולהוציאו לחולין, וכל הרועים דמיהם נופלים לנדבה, ומה היא נדבה, ששה שופרות היו במקדש, וכתוב עליהן נדבה,
ושם היו נותנין כל מותר דמי חטאת ואשם, ומביאין משם קיץ המזבח, עולות, בשר לשם ועורות לכהנים, שזהו
מדרשו של יהוידע הכהן במסכת תמורה (כג, ב), וזה לא המתין עד שיומם, ומשניתקו לרעייה שחטו סתם - כשר
לעולת קיץ המזבח, הואיל וסוף סוף דמיו לכך היו עומדים.

(10) בית הבחירה (מאירי) מסכת חיר דף כה עמוד ב

אשם שניתק לרעיה שדינו לרעות עד שיסתאב ולהביא מדמיו עולת נדבה אם שחטו סתם קודם שנפל בו מום
והקריבו עולה כשר ויש מפרשים שמכיון ששחטו לשם עולה מקריבו לכתחלה וזורק דמו לשם עולה ודוקא ניתק הא
לא ניתק לא
וניתק זה יש מפרשים שנמסר לרועה ויש מפרשים משהוציא הגזבר בשפתיו שילך לרעיה ויש גורסים ששחטו לשם
עולה כלומר שצריך שבשעת שחיטה יעקור שם אשם ממנו ושחטנו לשם עולה וכל שלא עשה כן פסול:

11) שיטה מקובצת מסכת תמורה השמטות דף יח עמוד א

דאי עבר ומקריב קאי עליה בעשה. אר"י דלכאורה משמע דקאי המיעוט בולד חטאת לומר שאם הקריבו עובר בעשה אבל אתמורת אשם לא קאי דכיון דהלכה באשם [דהוי] עולה אם הקריבו אשם פשיטא דעובר דכל המשנה בקדשים עובר משום מוצא שפתיך תשמור. ואע"ג דבנזיר (כה). אמרינן תמורת אשם, כדי נסבא כדפי' לעיל (יז: ד"ה אי דעולה) דהוי בעי לאוקמי בולד עולה ולא היה חושש ליישב לשון הברייתא. מ"מ נראה לר"י דלא נהירא לאוקמי אולד חטאת גרידא מדקאמר ר"ע אינו צריך כו' משמע דר'

12) רב מרדכי אילן, תורת הקודש חלק ג סימן ח בענין מותרות עמוד מ-מב

ויש לרזן כה"ג במותר הפסח דקרב שלמים, אם בהך שלמים יכול לצאת ידי חובתו בשלמים או דאיכא חסרון מרין דבר שבחובה, ומסברא יש לחלק בין מותר אשם דקרב עולה לבין מותר הפסח דקרב שלמים, די"ל דקדושת שלמים חלה כבר מתחלת ההקדש, והרי הרמב"ם פסק בפ"ט מהל' ק"פ כירושלמי בפסחים פ"ט דגם עכ"ם יכול להקדיש פסח ואף דהוי קרבן חובה, וע"כ דמהני משום הקדש שלמים שיש בו, וכמ"כ מבע"ל בירושלמי פ"א דתרומות לגבי מופלא הס"ל מהו להביא פסח מאחר שהוא חובה אינו מביא, או מאחר דמביא ארם פסח בשאר ימות השנה ומשנהו לשם שלמים מביא, ולשון משנהו משמע דאף למ"ד דצריך עקירה הדין כן, ויל"ע במשנה פסח בזמנו לשם שלמים אם עובר בלאו דלא יקדיש כדין משנה בקדשים, מי נימא דכיון דגם כשהוא פסח יש בו קדושת שלמים אינו עובר בלא יקדיש, משא"כ במותר אשם דקרב עולה הרי הם ב' קדושות, וקדושת עולה לא מקרי בא מן החולין. ועי' תמורה ט: למ"ד אין ממירים חוזרים וממירים ככה"ג דהמיר באשם ונתכפר באחר

13) רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה ט

המפריש פסחו עד שלא נתגייר ונתחרר, עד שלא נשתחרר ונשתחרר, עד שלא הביא שתי שערות והביא, הרי זה מקריבו לשם פסח שאין בעלי חיים נדחין כמו שביארנו בפסולי המוקדשין.

ג) הסוגיא בזבחים - הפסח ששחטו בשאר ימות השנה

14) תלמוד בבלי מסכת זבחים דף ח עמוד ב - דף ט עמוד א

תנו רבנן: פסח בזמנו, לשמו - כשר, שלא לשמו - פסול; ובשאר ימות השנה, לשמו - פסול, שלא לשמו - כשר. מנא הני מילי? אמר אבוה דשמואל, אמר קרא: ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים לה', דבר הבא מן הצאן יהא לזבח שלמים...

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש שהוא שלא לשמו וכשר, אף כל שהוא שלא לשמו וכשר. אי מה הפרט מפורש דבר הבא בנדר ובנדבה, אף כל הבא בנדר ובנדבה, עולה ושלמים אין, חטאת ואשם לא?! אלא, לזבח רבויא הוא.

15) רש"י מסכת זבחים דף ח עמוד ב

בשאר ימות השנה לשמו פסול - כדאמר ר' במס' פסחים (דף סא) שחטו קודם חצות פסול דכתיב בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב בקביעות זמנו ב"ד בין הערבים.

16) תוספות מסכת זבחים דף ח עמוד ב

הגה"ה בשאר ימות השנה לשמו פסול - היינו קודם הפסח דבעי עקירה או כגון דנדחו בעלים לפסח שני אבל אח"כ לא דפסח בשאר ימות השנה שלמים ושלמים לשם פסח קשחית [ס"א. למאן דאית ליה לא בעי עקירה. ש"מ]

כדאמר בפ' תמיד נשחט (פסחים דף סד.) ובפ' שני דחולין (דף ל.) ומיהו איכא למ"ד בסוף אלו דברים (פסחים דף עג:) דבעי עקירה.

17) תוספות מסכת זבחים דף ח עמוד ב

לשמו פסול - (כתוב) בקונטרס דלא חזו למילתייהו ורבינו ש"י הגיה כדאמר בפסחים (דף סא.) שחטו קודם חצות פסול שנאמר בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב בקביעות זמנו בארבעה עשר בין הערבים וסוגיא דהש"ס נמי משמע לקמן בגמרא הפסח ששחטו שחרית דמבין הערבים נפיק ואין לומר דנפיק מדדרשינן הכא לזבח שלמים שצריך שיעקרונו לזבח שלמים דדילמא הני מילי למצוה אבל לעכב לא.

18) שיטה מקובצת זבחים דף ח עמוד ב

גמרא ובשאר ימות השנה
ישמו פסול. דלא חזו
למידוי והתם בפסח שני (עי
פסחים סד. תודיה טעמא.) פריך
(שלא) לשמו פסול שלמים
לשם פסח קשהיט ומשני לא
נצרכא אלא לקודם זמנו דבעי
עקירה לכ"ע והילכך קתני
פסול כל כמה דלא עקריה
ולפסח עצמו לא (הוי) [חזן]
דהא שינה בין הערכים לעכב.
(תוס' טו):

19) תלמוד בבלי מסכת זבחים דף ח עמוד ב - דף ט עמוד א

...אימא: לכל דשחט ליה להוי כוותיה! א"ר אבין: דוחין קדשים הנאכלים אצל קדשים הנאכלין, ואין דוחין קדשים הנאכלין אצל קדשים שאינן נאכלין. אטו חטאת ואשם מי לא מיתאכלי? אלא, דוחין קדשים הנאכלין לכל אדם אצל קדשים הנאכלין לכל אדם, ואין דוחין קדשים הנאכלין לכל אדם אצל קדשים שאינן נאכלין לכל אדם. רבי יוסי ברבי אבין אמר: דוחין קדשים קלים אצל קדשים קלים, ואין דוחין קדשים קלים אצל קדשי קדשים.
...מתקיף לה רב חנא בגדתאה: ומי מצית אמרת דכי כתיב האי במותר פסח כתיב? והא מדכתיב: ואם כשב אם עז, מכלל דלאו במותר פסח כתיב! ההוא מיבעי ליה לכדתניא: כבש - לרבות את הפסח לאליה, כשהוא אומר: **אם כבש - לרבות פסח שעברה שנתה ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים**, שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוך, כשהוא אומר: אם עז - הפסיק הענין, לימד, על העז שאינה טעונה אליה.
והא מהכא נפקא? מדאבוה דשמואל נפקא, דאמר אבוה דשמואל: **ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים** - דבר הבא מן הצאן יאה לזבח שלמים!
ואכתי, מדרב נחמן אמר רבה בר אבוה נפקא, דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: מנין למותר פסח שקרב שלמים? שנאמר: **וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר**, והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים! אלא, מכאן למותר הפסח שיהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר, ומאי ניהו? שלמים! אלא, **תלתא קראי כתיבי: חד לעיברה זמנו ועיברה שנתו, וחד לעיברה זמנו ולא שנתו, וחד ללא עיברה לא זמנו ולא שנתו**.
וצריכי, דאי כתב רחמנא חד, הוה אמינא: היכא דעיברה שנתו וזמנו דאידיחי מפסח לגמרי, אבל עיברה זמנו ולא שנתו דחזי לפסח שני - אימא לא; ואי כתב רחמנא הני תרתי, משום דאידיחי להו ממילתייהו, אבל היכא דלא עבר לא זמנו ולא שנתו דחזי לפסח - אימא לא, צריכי.

20) תוספות מסכת זבחים דף ט עמוד ב

חד לעיברה שנתו וזמנו - ה"ה שנתו בלא זמנו ואע"פ שבשעה שהקדישו לא היה ראוי לפסח דכשיגיע זמנו תעבור שנתו דאפי' מפריש נקיבה לפסחו או זכר בן שתי שנים תורת שלמים עליו כדתנן במי שהיה טמא (פסחים דף צז:) ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים.

21) שיטה מקובצת זבחים דף ט עמוד א

אלא תלתא קראי כתיבי.
(פי') חד לקודם זמנו.
ונראה לפרש דקרא דלעיל ואם
מן הצאן מיירי בקודם זמנו
ולהכי בעי עקירה כרפי' לעיל
לשמו פסול מבעין הפרט או
מריבה ומיעט אבל אינך קראי
מיירי לאחר זמנו ולא משתמע
מינייהו דבעי עקירה אלא
משתמע מינייהו דלגמרי הוו
שלמים בלא עקירה ולמאן
דאמר דלאחר זמנו נמי בעי
עקירה אע"ג דלא מוכח מקראי
מ"ט יליף לה מקודם זמנו.
וא"ת מאי פריך והא מהכא
נפקא מהתם נפקא מן הצאן
דבר הבא בכל צאן דמיירי
קודם זמנו לעברה שנתו דאיירי
לאחר זמנו. וי"ל דעיקר
[קושיא] מההיא דמייתי
דזבחת פסח צאן ובקר אההיא
דעברה שנתו דמיירי לאחר
זמנו אבל מההיא דמן הצאן
דמיירי קודם זמנו לא פריך
דשפיר היה יודע דמיירי התם
בקודם זמנו מדבעי עקירה
ואגב דמצריך להו מצריך נמי
קרא דמן הצאן. כך נראה
למורי. (תוס' טו"ך):

ד) הסוגיא בפסחים

22) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף סג עמוד א

משנה. השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה.¹
רבי יהודה אומר: אף התמיד. רבי שמעון אומר: הפסח בארבעה עשר, לשמו - חייב, ושלא לשמו - פטור. ושאר כל
הזבחים, בין לשמן ובין שלא לשמן - פטור.

¹ "לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לבקר זבח חג הפסח" (שמות לד כה)

ובמועד, לשמו - פטור, שלא לשמו - חייב. ושאר כל הזבחים, בין לשמן בין שלא לשמן - חייב חוץ מן החטאת ששחטו שלא לשמה.

23) תלמוד בבלי מסכת פסחים סד עמוד א²

ובמועד לשמו פטור וכו'. טעמא דשלא לשמו, הא סתמא - פטור. אמאי? פסח בשאר ימות השנה שלמים הוי. שמעת מינה: פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה! - אמר רבי חייא בר גמדה, נזרקה מפי חבורה ואמרו: כגון שהיו בעלים טמאי מת, ונדחין לפסח שני, דסתמיה לשום פסח קאי.

24) רש"י מסכת פסחים דף סד עמוד א

הא סתמא פטור - מלא תשחט, דאמרין: כל כמה דלא עקר שם פסח מינה - הוא פסח, ושחטו בשאר ימות השנה ופסול, ושחיטה שאינה ראויה היא. בעי עקירה - ולא אמרין סתמיה שלמים הוא, ולשון בעיא הוא, כלומר: פשטינן לה מהכא, או לא?

25) תוספות מסכת פסחים דף סד עמוד א

טעמא שלא לשמו הא סתמא פטור ש"מ כו' - זאת גירסת רש"י ואין נראה לר"ת דהא איכא למידק מרישא איפכא. וגריס ר"ת הכי לשמו אמאי פטור שלמים לשם פסח קשחית ש"מ בעי עקירה פירוש דאי לא בעי עקירה אפילו שחט לשמו כשר דשלמים לשם פסח כשר דהא מכשיר לעיל ר' יהושע שוחט אחרים לשמו.

26) תלמוד בבלי מסכת חולין דף ל עמוד א

מתיב רב אידי בר אבין: ובמועד, לשמו - פטור, שלא לשמו - חייב; והוינן בה, טעמא דשלא לשמו, הא סתמא פטור, ואמאי פטור? פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא! ש"מ: פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה!

27) רש"י מסכת חולין דף ל עמוד א

חייב - דפסח לאחר זמנו קרב שלמים וזה שנשחט לשלמים זבח כשר הוא ומדקתני שלא לשמו חייב מכלל דרישא דקתני לשמו פטור היינו דשחטיה סתמא וסתמא קרי לשמו דאי לשמו דוקא קאמר הא סתמא חייב קשיא סיפא דלא מחייב ליה אלא בשלא לשמו בהדיא וגרסינן והוינן בה טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור.

28) חידושי הרמב"ן מסכת חולין דף ל עמוד א

ה"ג רש"י ז"ל והוינן בה טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור וכו', ודקתני לשמו פטור היינו סתמא, וקשיא לן דילמא לשמו פטור דקאמר לשמו ממש שלא לשמו דאמר סתמא, ויש לומר סתמא לא מקריא שלא לשמו שכיון שהוא פסח כל סתמא לאו שלא לשמו הוא. והרב אב ב"ד ז"ל פירש בשם הרב ר' משה ב"ר יוסף ז"ל דעל כרחין לשמו היינו סתמא ושלא לשמו דוקא שאם סתמו שלא לשמו כי שחטו לשמו בפירוש הווי להו שלמים ששחטן לשם פסח ותנן ושאר כל הזבחים ששחטן בין לשמן בין שלא לשמן חייב, והגירסא הנכונה לפי פירוש זה והוינן בה לשמו אמאי פטור פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא, והפירוש נכון ועיקר הוא.

29) תלמוד בבלי מסכת יומא דף סג עמוד א

² תלמוד בבלי מסכת פסחים סד עמוד א

רבי שמעון אומר הפסח בארבעה עשר וכו': מאי טעמא דרבי שמעון דכתיב זבחי זבחי תרי זמני קרי ביה זבח זבחי למאי הלכתא פלגיניהו רחמנא מהדדי ולא כתב זבחי למימר בזמן דאיכא זבח לא מחייב אזבחי בזמן דליכא זבח מחייב אזבחי:

Gemara - when there is a sacrifice - meaning at the time of the Pesach - one is not עובר for other קרבנות. However, at a time when there is no Pesach, like during the Moed, one is עובר

שחטן בחוץ קודם שנפתחו דלתות ההיכל - פטור. מאי טעמא - מחוסר פתיחה, כמחוסר מעשה דמי. ומי אית ליה לרב חסדא הואיל, והאמר רב חסדא: פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה, לשמו - פטור, שלא לשמו - חייב. טעמא - דשלא לשמו, הא סתמא - לשמו הוא, ופטור. ואמאי? לימא: הואיל וראוי שלא לשמו בפנים! - הכי השתא! התם - בעי עקירה, האי לא בעי עקירה. רבה בר שימי מתני להו בדבריה, וקשיא ליה דרבה אדרבה, ומשני כדשנינן.

30) תוספות מסכת יומא דף סג עמוד א

טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור - תימה לר"ת נידוק מרישא איפכא טעמא דלשמו הא סתמא חייב ודוחק הוא לומר דלשמו דרישא היינו סתמא משום דאמרין ריש פ"ק דזבחים (דף ב:) דסתם זבחים לשמן הן עומדין דהני מילי בזמן אבל פסח בשאר ימות השנה סתמיה לאו לשמו קאי אלא נראה כספרים דלא גרסי טעמא דשלא לשמו ואיכא למימר דמרישא דייק לשמו אמאי פטור דס"ד דלא בעי עקירה וא"כ אמאי פטור והא אי בעי שחיט סתמא בפנים דסתמא שלא לשמו קאי ומשני דבעי עקירה וכי האי גוונא איכא בפרק תמיד נשחט (פסחים סד.) ובמועד לשמו פטור שלא לשמו חייב וגרס רש"י שם כמו בכאן טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור וקשיא נמי התם כמו שהקשינו בכאן אלא יש לפרש שם כדפירשתי הכא.

32) תוספות מסכת פסחים דף סב עמוד ב

ורבי יהושע מכשיר - ואע"ג דאיכא מאן דאמר פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה בעברה שנתו מודו כ"ע דהיינו עקירתו ושלמים לשם פסח שחיט.

33) קרן אורה מסכת זבחים דף ח עמוד ב

וכאן מצאנו מקום למחלוקת רש"י ותוס' (פסחים ס"ד ע"א) בהא דדייק הש"ס ממתניתין דבמועד לשמו פטור ושלא לשמו חייב. דרש"י (שם ד"ה הא) גרסי הא סתמא פטור, ש"מ דפסח בעי עקירה, אבל לא דייק מרישא דלשמו פטור, משום דאפילו אי לא בעי עקירה מ"מ בפירוש לשמו פסול. וסתמא הוא דכשר. וזה כמ"ד הכי בירושלמי לשמו פסול ובשתיקה כשר. אבל התוס' ז"ל (שם ד"ה טעמא) כ' דדייק מרישא, משום דאין חילוק בין סתמא ובין לשמו בפירוש. ואי סתמא כשר לשמו נמי כשר, וזה כמ"ד דבשתיקה נמי פסול.

34) תפארת יעקב מסכת חולין דף ל עמוד א (עמוד צד)

בתום גד"ה וכוין נה כך היא גירסת הקול' וקשה וכו' מידי דהוי אשלמים וודאי. לכאורה קשה דהוי לכו להקשות הא על פירש"י דלמה לו להקשות מסיפא טעמא דשלא לשמו הא בלמה קשה עפי מרישא דקתי לשמו פטור וכרי אפילו שחטו לשם פסח ראוי שיתחייב כיון דסתמא שלמים הוי שלמים וודאי שחטק לשם פסח דכשרים, אבל בלמה לק"מ דפשיעה דאין זה מוכרח שנאמר דהוי שלמים ששחטן לשם פסח דהא דאמרין פסח בשאר ימות השנה סתמא שלמים היינו כששחטו בפנים סתמא לשלמים שחטו אבל בפירוש בפירוש לפסח הוי לשם פסח ופסול לכך לא הקשו על פירושו רק דנידוק מרישא איפכא ופ"כ כהנך יש גורסין וכך סתמא הוי כוודאי שלמים, אבל בלמה לק"מ לרש"י דוואי כל שלא לשמו האמר בקדשים הוי שלא לשמו בפירוש כדמוכח בריש זבחים דסתמא כשר והוי לשמה א"כ כך שלא לשמו היינו מפורש שלא לשמו ושפיר מוכח דלשמה דרישא היינו סתמא ומהשם אחאי פפור :

35) בית הבחירה (מאירי) מסכת פסחים דף ס עמוד ב

פסח בשאר ימות השנה כגון שהפריש פסחו ואבד ויצא ידי חובו באחר ונמצא אחר הפסח הרי הוא קרב שלמים ואינו צריך עקירה ר"ל שיאמר איני שוחטו לשם פסח אלא לשם שלמים שאף בלא עקירה סתמו שלמים הוא וטעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק והילכך כל ששחטו בשאר ימות השנה לשמו ר"ל לשם פסח פסול ושלא לשמו כשר

36) רש"י מסכת זבחים דף יא עמוד א
הפסח שעברה שנתו - דתו לא חזי לפסח סתמיה שלמים כדרבינן לעיל / זבחים / (דף ח:): מקראי.

ה) זמן אכילה

37) תלמוד בבלי מסכת זבחים דף ח עמוד ב - דף ט עמוד א
אם כבש - לרבות פסח שעברה שנתה ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים, שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, כשהוא אומר: אם עז - הפסיק הענין, לימד, על העז שאינה טעונה אליה.

38) תלמוד בבלי מסכת זבחים דף לו עמוד א
גמ'. מ"ט דרבי יהודה? אמר רבי אלעזר: תרי קראי כתיבי בנותר, כתוב אחד אומר: אלא תותירו ממנו עד בקר, וכתוב אחד אומר: לא יניח ממנו עד בקר, אם אינו ענין להניח, תנהו לענין מחשבת הינוח. ורבי יהודה האי קרא להכי הוא דאתא? האי מיבעי ליה לכדתניא: ובשר זבח תודת שלמיו - למדנו לתודה שנאכלת ליום ולילה וכו'...
ומנין לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח? ת"ל: שלמיו וכו'

39) תוספות מסכת זבחים דף ט עמוד א
ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מצות שלמים - פי' בקונטרס חגיגת ארבעה עשר וכן לקמן סוף כל הפסולים (דף לו.). גבי תודה שנאכלת ליום ולילה מנין לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח ת"ל שלמיו ופי' בקונטרס שלמי פסח חגיגת י"ד וקשה דבפסחים באלו דברים (דף עא:): דריש מקרא בהדיא דחגיגת י"ד נאכלת לשני ימים ולילה אחד [ובת"כ בפ' בשר זבח תודת שלמיו מרבי חגיגת י"ד לשני ימים ולילה אחד] ושלמים הבאין מחמתו ליום ולילה ונראה דודאי שלמי פסח דכל הפסולין (שם) היינו מותר הפסח וכו'

40) ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה יד פרק יח
(ד) כשב ולמה נאמר כשב לרבות את הפסח לאליה וכשהוא אומר אם כשב לרבות פסח שעובר זמנו ושלמים באין מחמת הפסח לכל מצות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, שיכול הואיל ומה אם אביו אינו טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, הבאים מכחו אינו דין שלא יטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, וכשהוא אומר אם כשב לרבות פסח שעבר זמן ושלמים הבאין מחמת הפסח לכל מצות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק אבל אינן נאכלין אלא ליום ולילה כתחלת הקדשן, בן עזאי אומר אינן נאכלין אלא בלילה ואינן נאכלין אלא צלי.

41) חידושי הגרי"ז מסכת זבחים דף ט עמוד א
תוס' ד"ה ושלמים הבאין מחמת פסח, כתבו דמותר פסח נאכל ליום ולילה. ויש לחקור אם הוא דין בפני עצמו בשלמים הבאים מחמת פסח דנאכלים ליום ולילה, כמו שמצינו בשלמי נזיר דנאכלים רק ליום ולילה, או דילמא כיון דבאים מחמת פסח, ופסח אינו נאכל אלא ליום ולילה נשאר עליהם דין פסח לגבי אכילתם, ואינו דין בפ"ע. והנה בספרא פרשת ויקרא (דבורא דנדבה פרש' יד פי"ח) מבואר דהא דנאכל ליום ולילה משום דהוי כתחילת הקדשן, ומשמע דדין אכילת המותר הוא משום דלענין דין אכילה נשאר עליהם דין פסח, אבל קשה לפי"ז דלא יהיה נאכל אלא עד חצות כמו פסח.

ונראה לומר [בשם הגרי"ח] דהא דאין הפסח נאכל אלא עד חצות, אין זה דין בקרבן עצמו, דמצד הקרבן זמנו ליום ולילה, וזמן חצות דנתנה תורה הוא דין במצות אכילת קרבן פסח, כמו דאמרינן שאינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא צלי, דודאי אין זה דין בקרבן עצמו, אלא הוא דין בקיום המצות עשה של אכילת הפסח, כן גם זמן חצות הוא דין בקיום המצוה, ולא זמן של אכילת הקרבן, ולכן במותר הפסח כשנעשה שלמים לא נשאר עליו אלא דיני הקרבן

דפסח ולא דיני אכילת הפסח, ולכן נאכל ליום ולילה, ולפי"ז לא תהא מחשבה פוסלת בפסח אלא אם חשב להקטירו עד אחר עמוד השחר, וגם לא יעשה נותר אלא עד אחר עמוד השחר, דפיגול ונותר הוא דין בהקרבתו, ומצד הקרבן הלא זמנו עד הבוקר,

וכן מבואר **בתוספתא פסחים (פ"ה ה"י)** דאיתא שם פסח אין נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות ואין חייבין עליו משום נותר ואין מחשבה פוסלת בו משום פיגול עד שיעלה עמוד השחר עיי"ש, **ולכאורה ע"כ התוספ' קאי כראב"ע מדקאמר דאינו נאכל אלא עד חצות, ועי' לקמן דף נז ע"ב דלשון זה דאלא עד חצות אינו אלא לראב"ע**, והרי דגם לראב"ע דאינו נאכל אלא עד חצות מ"מ ליכא דין נותר עד בוקר, ובע"כ דזמן אכילתו עד חצות אי"ז מדיני זמן אכילתו של הקרבן אלא דהוא הלכה בקיום מצות אכילת פסח.

אך אפשר לומר דדברי התוספתא קאי אליבא דר"ע דזמן אכילת הפסח הוא כל הלילה, ולכן אינו נעשה נותר ואין מחשבין בו עד הבוקר, ועד חצות הוא מדרבנן כמו בכל הקדשים, דמה"ת מצות אכילתו כל הלילה עד שיעלה עמוה"ש ורבנן עשו סייג שיאכלום עד חצות, ובאמת כלשון זה איתא בתוספתא זבחים (פ"ו ה"ז) לגבי כל הזבחים ע"ש. והנה בן עזאי סובר שם בספרא דמותר הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא צלי, ולדידי' גם דיני האכילה של הפסח נשאר במותר הפסח וכל דיני פסח עליו לגבי אכילתו ולא רק לגבי זמן אכילתו. [א"ה, ע"ע במש"כ לקמן דף נז ע"ב ובחידושי הגרי"ז נזיר כד ע"א].

42) תוספתא מסכת פסחים (ליברמן) פרק ה

הלכה יג

פסח אין נאכל אלא בלילה ואין נאכל אלא עד חצות ואין חייבין עליו משום נותר ואין מחשבה פוסלת בו משום פגול עד שיעלה עמוד השחר

43) ויקרא פרשת צו פרק ז

(טז) **וְאִם נִדָּר אִו נִדְבָה זָבַח קָרְבָנוּ בַּיּוֹם הַקָּרִיבוּ אֶת זְבָחוֹ יֹאכַל וּמִמְחֶרֶת וְהַנּוֹתֵר מִמֶּנּוּ יֹאכַל:**
(יז) **וְהַנּוֹתֵר מִבֶּשֶׂר הַזָּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשָּׂרֶף**

44) רמב"ן ויקרא פרשת צו פרק ז

(טז) וממחרת והנותר ממנו יאכל - וא"ו יתרה היא זו, ויש כמוהו הרבה במקרא, כגון ואלה בני צבעון ואיה וענה (בראשית לו כד), וכן תת וקדש וצבא מרמס (דניאל ח יג). לשון רש"י. וכן פירש ר"א: ולפי דעתי ענין הכתוב הזה, בעבור שאמר ביום הקריבו את זבחו יאכל וממחרת, והיה במשמע שתהא מצוה שיאכל בשני ימים, יאכל מקצתו ביום הראשון ויניח מקצתו למחר, ולפיכך חזר לבאר והנותר ממנו בראשון יאכל (וממחרת) [ממחרת], לא שישאיר ממנו בכונה, ולא שיהא רשאי להניח כלו ליום המחרת, **אבל מצוה שיאכל ממנו בראשון, והנותר במקרה יאכל במחרת הנזכר:**

45) שיטה מקובצת זבחים נו עמוד ב

תוספות [ד"ה] ת"ל וק' דהנותר הפסיק הענין וכו'. ונ"ב וז"ל הר"ף ז"ל פ"ה
גבי אכילה וכו' וקשה שהרי כתי' והנותר בפסוק דהיינו שנפסל ונעשה נותר,
וי"ל דה"א לא נותר נפסל קאמר אלא נותר שלא אכלו ביום ראשון כמצותו דעקר
מצותו לאכלו ביום ראשון? אעפ"י שנאכלין ליום ולילה, וכן נמי אשכחן דמקרי
נותר אע"ג שעדיין כשר לאכילה דכתיב והנותר ממנו יאכל ע"כ:

46) פירוש הראב"ד על תורת כהנים

[קצא] להביא פסח שעבר זמנו שקרב שלמים ושלמים הבאים מחמת הפסח דהינו מותר הפסח שיכל והלא דין הוא ומה אינו טעון סמיכה פי' היינו פסח: אבל אינן נאכלים אלא ליום ולילה כתחלת הקדשו פירוש נקטיה ביה חומרי שלמים וחומרי פסח מיהו נאכלים ביום ובכל מאכל והנך נמי שלמים גינהו ורמינן עליהו כל חומרי דאשכחן בשלמים ואינן נאכלים אלא ליום ולילה דאהני להו חומרא דפסח לשוינהו כשלמים דחמירי בעלמא.

ובן עזאי סובר הואיל ומכח פסח קאתי כפסח דמי לגמרי ואין נאכלין בלילה ואינן נאכלין אלא צלי, מיהו אין בהו שבירת עצם דהא מיעט בעצם לא תשברו בו. ראב"ד ויקרא שם

47) השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שכחת העשין

מצוה ראשונה שנצטוינו לאכול מעשר שני ובכורות בירושלם לפני האל יתעלה והוא אמרו (פ' ראה יד) ואכלת לפני י"י אלקיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך.

48) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קכ עמוד ב

רבי יוסי אומר: נתנמנמו - יאכלו, נרדמו - לא יאכלו. הפסח אחר חצות מטמא את הידים. הפגול והנותר מטמאין את הידים.

גמרא. רבי יוסי אומר נתנמנמו יאכלו נרדמו לא יאכלו. היכי דמי נתנמנמו? - אמר רב אשי: נים ולא נים תיר ולא תיר, כגון דקרי ליה ועני, ולא ידע לאהדורי סברא, וכי מדכרו ליה מדכר. אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזא דקא נמנמו. אמר ליה: מינמו קא נאים מר? אמר ליה: מינומי קא נמנמו. ותנן: נתנמנמו - יאכלו, נרדמו - לא יאכלו. הפסח אחר חצות מטמא את הידים וכו'. אלמא: מחצות הוה ליה נותר. מאן תנא? אמר רב יוסף: רבי אלעזר בן עזריה הוא. דתניא: ואכלו את הבשר בלילה הזה, רבי אלעזר בן עזריה אומר: נאמר כאן בלילה הזה ונאמר להלן ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה מה להלן עד חצות - אף כאן עד חצות.

49) חידושי הגרי"ז מסכת זבחים דף נז עמוד ב

(רשימות תלמידים)

אך בסוף ימיו חזר בו הגר"ח ואמר דמפסחים דף קכ ע"ב מוכח איפכא, דאיתא שם אהא דתנן הפסח אחר חצות מטמא את הידים, אלמא מחצות הו"ל נותר, מאן תנא אמר רב יוסף ראב"ע הוא וכו', הרי דהגמ' קרי ליה מחצות נותר אליבא דראב"ע וחזינן דלא כמשנ"ת.

וכן יש להקשות על דברי הגר"ח מדברי הגמ' בפסחים דף עא ע"א, אמר רב כהנא מנין לאימורי חגיגת ט"ו שנפסלים בלינה וכו', מי איכא מידי דבשר איפסיל ליה מאורתא ואימורין עד צפרא, א"ל אביי אלמה לא, והרי זבח פסח לראב"ע דבשר איפסיל ליה מחצות ואימורין עד צפרא וכו', ומוכח דמה דבשר הפסח נפסל מחצות הוא דין בעצם הקרבן שאינו עוד זמן הקרבן, ולא רק משום מצות אכילת פסחים, דאי הוי רק דין במצות אכילת פסחים לא שייך ללמוד מזה לגבי שאר קרבנות. ולפי"ז התוספתא צ"ע. [א"ה, וע"ע לעיל דף ט ע"א מש"כ בזה].

50) רשב"ם מסכת פסחים דף קכ עמוד ב
הפסח אחר חצות מטמא את הידים. דה"ל נותר מחצות ואילך ורבנן גזרו על הנותר לטמא את הידים כדמפרש טעמא בגמרא:

51) ספר אור זרוע חלק ב - הלכות פסחים סימן רלא

...וקשיא לי דשלהי ע"פ דייק דהפסח אינו נאכל אלא עד חצות מדקתני במתני' הפסח אחר חצות מטמא את הידים אלמא דמחצות היא ליה נותר **ובתוספתא** דפסחים פ' ר"א תניא הפסח אין נאכל אלא בלילה ואין נאכל אלא עד חצות ואין חייבין עליו משום נותר ואין מחשבה פוסלת בו משום פיגול עד שיעלה ע"ה **אלמא הא בהא לא תליא:**

1) שיטת הרמב"ם

52) רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ד

הלכה ז

פסח שעברה שנתו ושלמים הבאים מחמת הפסח הרי הם **כשלמים לכל דבר** טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק מה שאין כן בפסח.

53) רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ד

הלכה ח

פסח שנתערב בשלמים יקרבו כולן שלמים, נתערב בזבחים אחרים ירעו עד שיפול בהן מום ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה ובדמי היפה שבהן שלמים ויפסיד המותר מביתו כמו שביארנו בפסולי המוקדשין, נתערב בבכורות, ירעו הכל עד שיפול בהן מום ויאכלו כבכור בעל מום, ויביא בהמה שהיא יפה כיפה שבתערובות ויאמר כל מקום שהוא הפסח קדושתו תחול על זו ויקריבנה שלמים אם קרב פסחו.

54) רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק י

הלכה ו

השלמים נאכלים ביום הזביחה וכל הלילה וכל יום המחרת עד שתשקע החמה שנאמר ביום הקריבו את זבחו יאכל וממחרת ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי וגו', נמצאת למד שהן נאכלין לשני ימים ולילה אחד בין חלק הכהנים בין חלק הבעלים והוא הדין לבכור ומעשר שהרי הן קדשים קלים כשלמים.

הלכה ז

אבל התודה אע"פ שהיא קדשים קלים אינה נאכלת אלא ביום הזביחה עם הלילה שנאמר בה ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר, וכן איל נזיר והלחם הבא עמהן וכיוצא בהן בין חלק הכהנים בין חלק הבעלים והוא הדין לחטאת ולאשם ולשלמי צבור ולשירי מנחות שהכל נאכל ליום ולילה שנאמר ביום קרבנו יאכל כל הקרבנות במשמע חוץ מן השלמים שפירש בהן הכתוב ובכור ומעשר הדומים להם

55) מנחת חינוך פרשת צו מצוה קמא

ויש עוד מין שלמים היינו מותר הפסח דאם נתותר פסח מקריבין שלמים ויש הרבה מינים מותר הפסח ער"מ פ"ד מהק"פ והוא לכל דיני' כשלמים אך ע' פסחים פ"ט דבדבר א' חלוק משלמים דשלמים נאכלין לב' ימים ולילה א'

ומה"פ אינו נאכל אלא ליום ולילה כחטאת ותודה ודומיו. ורש"י מביא שהיא תוספתא. והר"מ בחיבורו השמיטו. ועצ"ח הרגיש בזה ונ"ט לד' הר"מ דלא פסק כן רק הוא כשלמים לכ"ד ונאכל לב' ימים כו' ע"ש ע"כ ביארנו דין שלמים בלא לחם. +/קומץ המנחה/ **ולענ"ד מוכח בפירוש מהר"מ שסובר שמותר הפסח נאכל לשני ימים ולילה אחד**, דהא הר"מ בפ"ו מפסולי המוקדשין הי"ח פסק, בהמה שנמצאת מירושלים ועד למגדל עדר, אם זכר בן שנה מביא שתי בהמות תחתיו אחד לעולה ואחד לשלמים, ומתנה אם זה עולה הרי עולה תחתיו ואם שלמים הרי שלמים תחתיו, ואם פסח היה הרי מותר הפסח קרב שלמים והרי הובא שלמים. והא הר"מ פסק [שם הי"ב] דאין מביאין קדשים לבית הפסול, ואם הוא מותר הפסח אינו נאכל אלא ליום ולילה הרי מביא קדשים לבית הפסול, אלא מוכח דסבירא ליה דמותר הפסח נאכל לשני ימים ולילה אחד, ועי"ש בשער המלך ולחם משנה, ולפי דברינו אין כאן קושיא כלל עי"ש+.

56) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נט עמוד ב

מתני' הפסח ששחטו שלא לשמו וקבל והלך וזרק שלא לשמו או לשמו ושלא לשמו או שלא לשמו ולשמו פסול כיצד לשמו ושלא לשמו? לשם פסח ולשם שלמים שלא לשמו ולשמו לשם שלמים ולשם פסח:

57) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ס עמוד ב

איבעיא להו פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשמו ושלא לשמו מהו מי אתי שלא לשמו ומפיק ליה מידי לשמו ומכשיר ליה או לא
...מאי הוי עלה אמר רבא פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשמו ושלא לשמו כשר דהא סתמו לשמו קאי ואפילו הכי כי שחיט ליה שלא לשמו אלמא אתי שלא לשמו ומפיק ליה מידי לשמו כי שחיט נמי לשמו ושלא לשמו אתי שלא לשמו ומפיק ליה מידי לשמו

58) תוספות שם

בשאר ימות השנה - היינו קודם שהגיע זמן הפסח כדפי' בקונטרס ולכך בעי עקירה לפי שעומד לפסח כשיבא ובכולה שמעתא חשיב ליה דקאי לשמו אבל לאחר הפסח משמע לקמן (פסחים ד' סד.) דספיקא הוי דקאמרינן ש"מ פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה:

59) רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק יח הלכה יב

השוחט שלמים בחוץ קודם שיפתחו דלתות ההיכל פטור, שהרי הן מחוסרים מעשה ואח"כ יהיו ראויין ליקרב לפני השם כמו שביארנו, והשוחט את הפסח בחוץ אפילו בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו חייב, שהפסח בשאר ימות השנה שלמים הוא.

60) רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה ג

הפסח שיצא מירושלים או שנטמא בארבעה עשר ישרף מיד, נטמא הבעלים או מתו או משכו את ידיהם אפילו נטמאו או מתו קודם זריקת הדם מניחין אותו עד שתעובר צורתו ואחר כך ישרף, זה הכלל כל שפיסולו בגופו ישרף מיד, בדם או בבעלים תעובר צורתו ואחר כך ישרף, לפיכך אם שחטו אחר שנודע שמשכו הבעלים את ידיהם או מתו או נטמאו ונדחו לפסח שני הרי זה ישרף מיד, במה דברים אמורים שישירף אם נטמאו הבעלים כשנטמאו כל בני החבורה, אבל אם נטמאו מקצתן זכו טהורים בחלקם של טמאים, אע"פ שנטמאו מקצתן אחר שהתחילו לאכול זכו טהורים שעדיין לא התחילו, אבל אם התחילו כולן ונטמאו מקצתן לא זכו טהורים בחלקן של טמאים אלא הטהורים אוכלין חלקם וחלק הטמאים ישרף, והוא הדין אם מתו מקצתן, נטמא שלם או רובו שורפים אותו לפני הבירה בפני הכל כדי לביישן עד שיזהרו בו, ושורפין אותו מעצי המערכה כדי שלא יחשדו אותו ויאמרו מעצי המערכה גנבו, לפיכך

אם ישרפוהו בקש ובקנים ורצו לשרוף משל עצמן שורפין, נטמא מיעוטו וכן הנוטר שורפין אותו בחצרותיהן מעצי עצמן אבל לא מעצי המערכה שלא ישארו מהן אצלם וימעלו בהן.

61) רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק טו

הלכה יא

הפסח ששחטו במחשבת שינוי השם, בין ששינה שמו לשם זבח אחר בין ששינהו לשם חולין פסול שנאמר ואמרתם זבח פסח הוא לה', במה דברים אמורים ששחטו בזמנו שהוא יום ארבעה עשר בניסן אפילו שחטו בשחרית במחשבת שינוי השם פסול, **אבל אם שחטו שלא בזמנו במחשבה שלא לשמו כשר**, שלא לשם בעליו נעשה כמי שאין לו בעלים בזמנו ופסול.

הלכה יב

פסח ששחטו לשמו בארבעה עשר קודם חצות פסול לפי שאינו זמנו, **עברה שנתו ושחט בזמנו לשם פסח**, וכן השוחט שאר זבחים לשם פסח אפילו שחטן אחר חצות הרי אלו כשרים ולא עלו לבעלים לשם חובה.

62) צ"ח מסכת פסחים דף ס עמוד ב

שם מאי הוי עלה אמר רבא פסח וכו'. **זה פשוט שזה הלכה פסוקה היא ולא מצינו בש"ס חולק על דברי רבא. וראה זה חפשי ולא מצאתי דין זה מוזכר בכל ספר הי"ד לרבינו הגדול,**

ולא עוד אלא גוף דין פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשמו שהוא פסול הזכיר בפרק ט"ו מהלכות פסולי המוקדשין הלכה י"ב, וגם שלא לשמו פסול אז כמבואר שם הלכה י"א, אבל בשאר ימות השנה שהוא כשר שלא לשמו הזכיר בהלכה י"א, **אבל שיהיה פסול לשמו בשאר ימות השנה לא הזכיר כלל.**

ואפילו אם נימא שסובר פסח בשאר ימות השנה לא בעי עקירה ואינו מחלק כלל בין קודם הפסח ובין אחר הפסח, עיין בתוספות בד"ה בשאר ימות השנה, אכתי קשה דאם היה בעלים טמאי מת דודאי בעי עקירה כמבואר דף ס"ד ע"א, וא"כ אז שייכים כל דינים הללו, והיה לו להזכיר זה, ולא עוד אלא שלענ"ד אין מקום לחלק בין היו בעלים טמאי מת לקודם הפסח, דכשם שאם היו בעלים טמאי מת סתמא עומד לפסח שני כך קודם הפסח לכל אדם סתמו עומד לפסח.

ונלע"ד דרבינו הגדול דחה הך סוגיא מהלכה ונשען על סוגיא דיומא דף ס"ג ע"א, דאמרינן שם דרב דימי משמיה דר' יוחנן אמר פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה בין לשמו ובין שלא לשמו פטור, דפסח בעי עקירה ועקירת חוץ לא שמה עקירה, **ורבין משמיה דר"י אמר פסח ששחטו בשאר ימות השנה אפילו לשמו חייב דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוא ולא בעי עקירה.** ומדלא אמרינן שם ולא פליגי מר מיירי לפני הפסח או אף לאחר הפסח וכשהיו בעליו טמאי מת ולכך בעי עקירה, ומר מיירי לאחר הפסח ולא היו טמאי מת, שמע מינה דכל אחד אמר למילתיה **בכל ענין ובכל זמן בין לפני הפסח ובין לאחר הפסח** (חוץ מיום י"ד בניסן שהרי בהדיא אמר כל אחד בשאר ימות השנה), וכיון דרב אשי מסיק שם חייב, וכן פסק רבינו הגדול בפ"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה י"ב, אם כן ס"ל דבשום פעם בשאר ימות השנה פסח לא בעי עקירה ואפי' שחטו לשם פסח כשר, דשלמים לשם פסח שחט, ואף דלקמן דף ס"ד ע"א צריכין אנו לתרץ לר' שמעון דעכ"פ אם היו בעלים טמאי מת בעי עקירה, איכא למימר דר"ש סובר כן. ואין להקשות איך פליג ר' יוחנן שם ביומא וסובר דבשום פעם לא בעי עקירה על ר"ש שהוא תנא. נראה דסובר ר"י מדלא חשיב בזבחים דאמר איזה מחוסר זמן וכו' ולא חשיב פסח, שמע מינה דפסח בשום פעם אינו מחוסר זמן דלא בעי עקירה, ע"ש ביומא שמתחלה הקשה מהך משנה ומשני התם בעי עקירה וכו', ואם כן נהפך האי תיובתא לסייעתא דמדשבקיה לפסח ולא חשביה שם שמע מינה כנ"ל. זהו הנלע"ד לתרץ דברי רבינו הגדול, וקצרתי, והמעין יעיין היטב שם ביומא.

ומעתה שזכינו לעמוד על דעת רבינו דפסח בשאר ימות השנה כשר בין לשמו ובין שלא לשמו דלא בעי עקירה, עמדתו בזה על טעמו של רבינו הגדול בפרק ט"ו מהלכות פסולי המוקדשין הלכה י"א שהפסח ששחטו בי"ד בניסן אפי' בשחרית בשינוי השם פסול, והראב"ד תמה שזהו כבן בתירא, ור' יהושע מכשיר. **ולפמ"ש ניחא, דכיון דהרמב"ם פסק דפסח לא בעי עקירה וכל אימת ששחטו בשאר ימות השנה אפילו לשם פסח כשר משום דשלמים לשם פסח שחיט וכו'**

ז) פסח קודם זמנו ופסח לאחר זמנו

63) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ס עמוד ב

אמר רב פפא אמריתא לשמעתיא קמיה דרבא הואיל ושינוי קודש פוסלו בזמנו ושינוי בעלים פוסלו בזמנו מה שינוי קודש שפוסלו בזמנו מכשירו לאחר זמנו אף שינוי בעלים שפוסלו בזמנו מכשירו לאחר זמנו

ואמר לי לא אם אמרת בשינוי קודש שכן פוסלו בגופו וישנו בארבע עבודות

64) רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ה

הלכה ט

מותר קיני זבים, קיני זבות, קיני יולדות, חטאות ואשמות, מותריהם יפלו לנדבה ויקרבו עולות כמו שביארנו, **מותר עולה לעולה, מותר שלמים לשלמים, מותר מנחה למנחה, מותר פסח לשלמים, מותר נזירים לנזירים, מותר נזיר לאותו נזיר**, במה דברים אמורים שמותר חטאת לנדבה, בחטאת קבועה, אבל מי שהוא חייב בקרבן עולה ויורד שהפריש מעות לחטאת בהמה והעני, מביא תחתיהם עוף ומחללן על העוף ויהנה מהם, וכן אם הפריש דמי העוף והעני, מביא תחתיהם עשירית האיפה ויחלל המעות עליה ויהנה בהם.

65) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עג עמוד א - עמוד ב

שחטו ונודע וכו': אמר רב הונא אמר רב אשם שניתק לרעה ושחטו סתם כשר לעולה אלמא קסבר לא בעי עקירה אי הכי כי לא ניתק נמי? גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה ומנא תימרא דתנן אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה רבי אליעזר אומר ימות רבי יהושע אומר ימכר ויביא בדמיו עולה

איתיביה רב חסדא לרב הונא שחטו ונודע שמשכו בעלים את ידם וכו'

ותני עלה בחול כי האי גונא ישרף מיד אי אמרת בשלמא בעי עקירה האי פסח הוא וכיון דלית ליה בעלים הוה ליה פסולו בגופו אמטו להכי ישרף מיד אלא אי אמרת לא בעי עקירה מרישא הוה ליה שלמים פסולו משום מאי משום דבר אחר דקא שחיט ליה אחר תמיד של בין הערבים עיבור צורה בעי... **אלא מחוורתא כדשני מעיקרא יוסף בן חונאי היא:**

66) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף צו עמוד ב

מתני' אמר רבי יהושע שמעתי שתמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קריבה ואין לי לפרש

אמר רבי עקיבא אני אפרש הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים וכן תמורתו אחר שחיטת הפסח קרב שלמים וכן תמורתו:

גמ'... איתמר רבה אמר קודם שחיטה ולאחר שחיטה שנינו רבי זירא אמר קודם חצות ולאחר חצות שנינו

ולרבי זירא הא קתני קודם שחיטת הפסח אימא קודם זמן שחיטת הפסח

67) רש"י מסכת פסחים דף סד עמוד א

הא סתמא פטור - מלא תשחט, דאמרין: **כל כמה דלא עקר שם פסח מיניה - הוא פסח**, ושחטו בשאר ימות השנה ופסול, ושחיטה שאינה ראויה היא.
בעי עקירה - ולא אמרין שתמיה שלמים הוא, ולשון בעיא הוא, כלומר: פשטינן לה מהכא, או לא?

68) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף סג עמוד א

משנה. השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה. רבי יהודה אומר: אף התמיד. רבי שמעון אומר: הפסח בארבעה עשר, לשמו - חייב, ושלא לשמו - פטור. ושאר כל הזבחים, בין לשמן ובין שלא לשמן - פטור. ובמועד, לשמו - פטור, שלא לשמו - חייב. ושאר כל הזבחים, בין לשמן בין שלא לשמן - חייב חוץ מן החטאת ששחטו שלא לשמה.

69) רש"י מסכת פסחים דף סג עמוד א

ובמועד - בתוך הפסח, אם לשמו שחטו לפסח על החמץ - פטור מלא תשחט, **דפסח שלא בזמנו לשמו פסול**, והוא **לה שחיטה שאינה ראויה**.

ח) שאר ראיות ליסוד שלנו

70) תוספות מסכת זבחים דף יב עמוד א

הג"ה אי דאפרשיה האידנא דחוי מעיקרא הוא - דלא דמי למחוסר כפורים דלא חשיב דחוי קודם הבאת קרבנו דאין זמנו עד שיטהר ויטבול אבל האי לא חזי לפסח ושלמים **אע"פ שהיה זמן שלמים**.

71) תלמוד בבלי מסכת תמורה דף יח עמוד ב

מתני' תמורת עולה וולד תמורה וולד וולד עד סוף כל העולם הרי אלו כעולה וטעונין הפשט וניתוח וכליל לאשים המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שישתאב וימכר ויביא בדמיו עולה ר' אליעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה:

72) תלמוד בבלי מסכת תמורה דף יח עמוד ב - יט עמוד א

ומי אמר רבי אליעזר יקרב עולה הוא עצמו ורמינהו תמורת אשם וולד תמורה ולדן וולד עד סוף כל העולם ירעו עד שישתאבו וימכרו ויפלו דמיו לנדבה

רבי אלעזר אומר ימותו ר"א אומר יביא בדמיהן עולה בדמים אין הוא עצמו לא

רבא אמר עד כאן לא קאמר ר' אליעזר הוא עצמו יקרב עולה אלא במפריש נקבה לעולה דאיכא שם עולה על אמו אבל גבי תמורת וולד אשם דליכא שם עולה על אמו מודי רבי אליעזר דבדמיו אין הוא עצמו לא קרב

איתיביה אב"י וכי בעי רבי אליעזר שם עולה על אמו והא תניא המפריש נקבה לפסחו ירעה עד שישתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח, ילדה ירעה עד שישתאב וימכר ויביא בדמיו פסח, נשתיירה אחר הפסח תרעה עד שישתאב ויביא בדמיה שלמים, ילדה ירעה עד שישתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים ר"א אומר הוא עצמו יקרב בשלמים והא הכא דליכא שם שלמים על אמו ואמר רבי אליעזר יקרב שלמים? אמר ליה [רבא] (ר' אלעזר) אחר הפסח קא אמרת שאני אחר הפסח דמותר פסח גופיה קרב שלמים וכו'

73 רש"י שם

אב"י אמר לא פליג מידי - דטעמיה דר' אליעזר לאו משום דאיכא שם שלמים על אמו אלא טעמיה דרבי אליעזר בכולהו משום דגמירי למקום שהמותר הולך אם היה מפריש ב' בהמות לאחריות אם אבדה והפריש ונתכפר באחרת ונמצאת ראשונה למקום שאותו מותר הולך הולך הילכך גבי מפריש נקבה לעולה כי היכי דאם הפריש עולה ונתכפר באחרת קריבה השניה עולה דהא נדבה נינהו, ותרוייהו חזו וולד דעולה נמי אם הפריש נקבה לעולה קרב דומיא דמותר גבי אשם נמי דמותר אשם רועה וולד תמורת אשם נמי רועה וגבי פסח נמי אחר הפסח דמותר הפסח **דינו ליקרב לכתחילה שלמים** אם נתכפר באחר וולד נמי קרב שלמים קודם הפסח דמותר לא חזי למידי כגון אם הפריש ב' פסחים לאחריות לא חזו לשלמים לכתחילה דסתמייהו לפסח וחד מינייהו דהוי מותר לא חזי לפסח דהא ב' פסחים לא יקריב הילכך וולד פסח נמי לא חזי למידי אלא אזיל בתר אימיה דקדושה לדמי פסח והא נמי קדיש לדמי פסח:

74 תלמוד בבלי מסכת תמורה דף יט עמוד ב

אמר ר' יוסי בר' חנינא ומודה רבי אליעזר במפריש נקבה לאשם דאין בנה קרב אשם פשיטא עד כאן לא קאמר רבי אליעזר אלא במפריש נקבה לעולה דאיכא שם עולה על אמו אבל גבי מפריש נקבה לאשם דליכא שם אשם על אמו אפילו רבי אליעזר מודה דלא קרב אשם וכו'

75 חזון איש תמורה (קמא) סימן לד אות א

שם חז"י אמר לא פליגי כו', תוכן כסוגיא דלכו"ט מפריש נקבה לאשם וילדכ אין כולד קרב אשם אף לרי"א כדאמר ריב"ח לקי, והטעם כיון דאי אפשר בני אשמות כוקבע דמי כאש לאשם וכולד כמותר, ואין כמותר אשם ומשיב כולד כדחוי, שא"ל ל"י ליקדש מכה אש ונדחיה כאש, וסנר חז"י דטעם זכ מספיק גם למפריש נקבה לפסח שאין כולד קרב פסח, ולענין להקריב וולד אשם עולכ וולד פסח שלמים סנר חז"י דכיון דמתחלה תכלית כהקדש לאשם ולפסח וכוון דחויין גם לענין עולכ ושלמים ומשיב דחויין וגם ולדן שכל מלכין משיב דחוי, ומיכו כ"ז בפסח קדש

כפסח אצל אחר כפסח קרב שלמים דלענין שלמים לאחר כפסח לא נדחה לא באס ולא כולד, ואפשר דאס שסטן צטקירכ גם קדם כפסח כשרין ואפשר דאף רבנן מודו בזכ, כיז לאבני, אצל רבא סבר שאין דיחוי של אשס מפסדת לענין עולכ ולא דיחוי של פסח לענין שלמים, אלא כיט שאין ולד אשס קרב עולכ מפני שקדושת עולכ גופה משיבא דחוי' שכרי קדושת עולכ לא חל עולכ מטיקרא, ולא דמי לאשס שנחכפרו בעליו דאחר שקרב עולכ שרטי מדרבנן כמש"כ תוי פסחים ע"ג א', דכחס קדושת עולכ מכה קדושת אשס קאטיא אצל ככא אין כאן קדושת אשס ראווי אלא דחוי, ומיכו צפסח סבר רבא דלר"א כונד קרב פסח וקדם כפסח נמי יש צפסח כה קדושת שלמים שכרי יכול לעקר ולא משיב דחוי לענין פסח כיון דלענין שלמים היוו דחוי וכשילוד זכר סוזר לכקרבנה פסח דפסח ושלמים בני ביקתא חדא נינכו ועוזרין בקדושות זכ את זכ, ונראה דאע"ג דגם אשס שנתוחר כוי עולכ מ"מ פסח עדיפא מאשס דכחס אמרכ תורכ שתתכוכ צו קדושת חדשכ אצל פקח פחיכו צו קדושת שלמים מתחלב, וכדחמר זכחיס י"ב א' אי דאפרשי' כאידנא כוי וכתוי שס דלא דמי לאשס קדם זמנו דככא כוי זמן שלמים אלמא דיש צו משוס קדושת שלמים, ולפי"ז י"ל דאבני ורבא מלי סברי כר"ס זכחיס קי"ד כ' דאשס כשר שלא לשמו, ומי"מ לא דמי לפסח דכחס צשעכ שנדחה מאשס חלכ עליו קדושת עולכ אצל קדם עקירכ לא.

76) שיטה מקובצת תמורה דף יט עמוד א

תודי"ה א"ה אבל לרבא פריך שפיר וכו'. הו"ל הר"י ז"ל בגיליון אבל למאי דמשני דמותר פסח קרי שלמים אלמא עבדינן כאילו הופרשה לשלמים משום דפסח ושלמים בחד ביקתא הן כך יש לנו לומר דולדה יקרב פסח ורואין כאילו האם עומדת לפסח, אע"ג דאם ולדה יקרב פסח האם תעמוד לשלמים אין חששא בזה דפסח ושלמים כחד בקתא דמו:

שם דפסח בשאר ימות השנה בלא י"ד בניסן קרב שלמים הלכך שם שלמים על אמו. וללשון ראשון לכאורה משמע דלא פריך לרב חסדא דטעמא משום דקרב למה שהאם עומדת מכאן ואילך בין בולד תמורת אשם וכן במפריש נקבה לעולה אבל הכא לפני הפסח אם מקריב הולד פסח האם תעמוד לשלמים ולרבא פריך דשלמים ופסח כחדא דמו. מהר"י ז"ל בגיליון:

77) פירוש המשניות להרמב"ם הקדמה לסדר קדשים

והקרבנות שמביאין מבעלי חיים מקריבין אותן מחמשה מיני בעלי חיים בלבד, והן הצאן והבקר והעזים וקמני בני יונה וגדולי התורים. ומיני הקרבנות הן ארבע. החמאת והאשם והעולה והשלמים או הדומה לשלמים. ואין בתורתנו קרבן בשום פנים לא קרבן יחיד ולא קרבן צבור זולתי אחד מאלה הד' מינין או כולן. והעולה היא נשרפת כולה בין שהיא קרבן

78) פירוש הרב שמשון רפאל הירש על התורה ויקרא פרק ג פסוק ו (אנגלית)

V. 6. (See note on V. 1). Already there we had designated שלמים as the specifically Jewish offering. This is so very much the case, that the very first offering, by which the Children of Israel were constituted by God into a nation, and entered into a national bond with God, and which was to be repeated afresh each year on the anniversary of the Constitution Day, the קרבן פסח, is fundamentally a form of זבח שלמים. Even מותר פסח i.e., an animal that had been appointed for a קרבן פסח but when the time arrived could not be found, and so could not be used for the פסח, if it turned up later קרב שלמים, was brought as an ordinary שלמים. In Menachoth 83b, it points out that, as in V. 7 it says אם כבש and in V. 12 אם עז, the introductory words of our verse *ואם מן הצאן וגו'* are superfluous, but they come to teach us that an animal that was not really originally meant to be a שלמים but is the result of a פסח having been missing, as מותר פסח, has to have all the procedures of an ordinary שלמים such as חזה ושוק which ordinarily do not apply to the פסח.

79) פירוש הרב שמשון רפאל הירש על התורה ויקרא פרק ג פסוק ו (עברית)

(ו) ראה פי' לפסוק א. כבר הסברנו שם, ששלמים הם קרבן יהודי מובהק. דבר זה נראה בעליל בקרבן פסח. בקרבן זה הקים ה' את ישראל לו לעם; בו באו ישראל בברית עם ה'; והוא קרב כל שנה ביום ייסוד האומה. יהנה קרבן זה הוא מבחינת המושג אחד ממיני השלמים. ומכאן "למותר הפסח שקרב שלמים": בהמה שהוקדשה לשם פסח ואבדה בשעת ההקרבה — קרבה שלמים, אם נמצאה אחר כך. עתה הפסוק שלנו יש בו ייתור לשון; שהרי נאמר לקמן "אם-כשב" (פסוק ז), "ואם-עז" (פסוק יב); ולא היה צורך בדברי ההקדמה: ואם-מן-הצאן קרבנו. ומכאן למדו חכמים: אפילו קרבן שלא הוקדש לשם שלמים — אלא מקורו בקרבן פסח כדוגמת מותר פסח — נוהגים בו כל דיני שלמים; יש לקיים בו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק — הנהגים רק בשלמים, ולא בפסח (מנחות פג ע"ב).